דברות קודש מכ"ק מרן רבינו שליט"א
א לעכטיגן גוט מארגן דינסטאג פרשת וישלח יד כסלו תשפז
קול פנים מאירות 845-414-8211

לעבן מיט אמת'ע שמחה און טיפע אמונה

א גוט מארגן, היינט דינסטאג פרשת וישלח, י"ד כסלו תשפ"ז. א פרייליכן, לעכטיגן און געבענטשטן גוט מארגן; א פרייליכן, לעכטיגן און געבענטשטן טאג; און א פרייליכן, לעכטיגן און געבענטשטן תמיד.

הייליגע, פרייליכע, לעכטיגע און לוסטיגע אידישע קינדער. ביסטו פריילעך? אמת'דיג, ביסטו פריילעך? טראכט אריין באמת, גאר טיף: אמת ביסטו פריילעך? דער אמת איז, יא, איך בין פריילעך. אז מען טראכט אריין טיף, זעט מען אז מען איז באמת פריילעך.

מיר גייען פארציילן א מורא'דיגע מעשה, וויאזוי מענטשן האבן געהאט א געוואלדיגע ישועה דורך דעם וואס זיי האבן זיך אריינגעטראכט טיף אז זיי זענען פריילעך.

דער כח פון 'מבקשי אמונה' און זען נאר גוטס

עס שטייט אין פסוק אין ירמיהו (ה', א'): "שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה, אם תמצאו איש, אם יש עושה משפט, מבקש אמונה, ואסלח לה". ירמיהו הנביא זאגט, דער הייליגער באשעפער זאגט, מען זאל זיך ארויסלאזן אויף די גאסן פון ירושלים און זוכן: אויב מען טרעפט א מענטש וואס טוט וואס איז ריכטיג און ער זוכט אמונה — "ואסלח לה", דער אייבערשטער וועט מוחל זיין.

שטייט פונעם "חלקת יהושע" פון ביאלא: וואס זעט מען אין דעם פסוק? נישט נאר ווען א מענטש האט שוין אמונה איז אים דער אייבערשטער מוחל די עבירות און ער זעט גרויסע ישועות, נאר אפילו ווען ער "זוכט" אמונה, ער לויפט נאך אמונה און ער וויל לעבן מיט אמונה — אפילו אויב ער האט נאכנישט דערגרייכט די מדרגה פון אמונה — איז שוין דער אייבערשטער מוחל די עבירות פון אידישע קינדער. דער הייליגער באשעפער וויל מיר זאלן לעבן מיט אמונה, אבער אפילו אויב מיר האלטן נאך נאר ביי די מדרגה פון "מבקשי אמונה", אז מיר זוכן די אמונה, זאגט שוין דער אייבערשטער "ואסלח לה", ער איז שוין מוחל פאר די אידישע קינדער זייערע עבירות.

אין פסוק שטייט ביי אברהם אבינו, דער אייבערשטער האט אים געזאגט: "הבט נא השמימה", קוק ארויף אין הימל. אבער אברהם אבינו האט געזאגט: "רבונו של עולם, והאמן בה'", איך וויל גלייבן, איך וויל נישט זען.

אברהם אבינו האט אויסגעלערנט פאר אידישע קינדער אז מיר זאלן לעבן מיט אמונה פשוטה. מען דארף נישט זען און מען דארף נישט פארשטיין; מען דארף לעבן מיט א תמימות'דיגע פשוטע אמונה: איך גלייב אינעם הייליגן באשעפער! וואס גלייב איך? אז דער אייבערשטער פירט די וועלט, דער אייבערשטער טוט אלעס מיט א השגחה פרטית, איך גלייב אז דער אייבערשטער טוט נאר גוטס, און איך גלייב אז עס איז נישטא קיין רע — קיין שום שלעכטס אויף די וועלט, עס עקזיסטירט נישט קיין רע!

וואס ביי מיר זעט אויס ווי רע, וואס איך שפיר אז עס איז רע, און וואס איך טראכט אז עס איז רע — דאס אלעס זענען דמיונות; עס איז עולם הדמיון ביזן סוף. וואס מיינט עולם הדמיון? איך שפיר דאך צער, איך שפיר ווייטאג, וויאזוי קענסטו מיר זאגן אז עס איז עולם הדמיון? די תשובה אויף דעם איז: דאס אליין איז דער נסיון פון אמונה.

דער נסיון פון אמונה און בטחון איז, אז מען זאל שפירן "כאילו" מען שפירט און מען זאל זען "כאילו" מען זעט אז מען האט צער, אז עס איז שלעכט און אז זאכן גייען נישט גוט. אבער באמת, ווען א איד גלייבט און גלייבט און גלייבט — און נישט נאר ער גלייבט, נאר אפילו אויף א קלענערע מדרגה: ער זוכט צו גלייבן. ער וויל באמת גלייבן, נישט זען און נישט פארשטיין, נאר גלייבן מיט פארמאכטע אויגן. גלייבן אז דאס "איז" גוט; נישט נאר דאס "ברענגט" גוטס, נאר דאס אליין איז גוט. "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו". דאס איז גוט, און ספעציעל גוט פאר מיר, פאר מיינע דורות, אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט.

אז דו גלייבסט דאס, זאגט די תורה הקדושה: "ויחשבה לו צדקה". דער אייבערשטער האט עס גערעכנט פאר אברהם אבינו אלס א צדקה. דאס איז אונזער תפקיד אויף דער וועלט.

עולם הדמיון: דורכגיין די שוועריגקייטן 'שאכטלעך' ביז דער ישועה

ליידער זענען דא מענטשן וואס צוליב די טרדות הגלות, די תאוות פון עולם הזה, דער שאור שבעיסה און דער שעבוד מלכיות, וועלן זיי דיר זאגן — חלילה, קלאפן אויפ׳ן מויל — ״איך בין נישט קיין שוטה, איך בין נישט קיין נאר; אז עס טוט וויי און עס איז שווער, קען איך עס נישט אויסהאלטן. איך שפיר אז עס איז ביטער, מען קען נישט זאגן אז עס איז זיס.״ די תשובה אויף דעם איז: אמת, עס איז דא א גשמיות׳דיגע וועלט און עס איז דא א רוחניות׳דיגע וועלט; עס איז דא א וועלט וואס איז פארשטעלט.

עס איז פונקט ווי א מענטש וואס באקומט א מתנה און הייבט אן עפענען דאס שאכטל. ער רייסט אויף איין שאכטל און זעט עס איז ליידיג, עס איז נישטא קיין מתנה. ער עפנט א צווייטע, א דריטע, א פערטע, ביז ער באשליסט: ״וויפיל איז דער שיעור? עס זענען נישטא קיין מתנות און פארטיג.״ זאגט אים איינער: ״גיי ווייטער!״ פרעגט ער: ״וויפיל זאל איך נאך עפענען?״ זאגט אים יענער: ״וואס איז א חילוק? אפילו טויזנט.״ ענטפערט ער: ״וואס רעדסטו נארישקייטן? אז פינף הונדערט שאכטלעך זענען ליידיג, פארוואס זאלן די אנדערע זיין אנגעפילט?״ אבער ווען ער קומט אן צום טויזנטסטן, טרעפט ער דארט א מתנה וואס איז ווערד א מיליאן דאלער.

די זעלבע זאך, און נאך פיל מער, איז אונזער לעבן. דער רבונו של עולם האט אונז געגעבן א מתנה, אז מיר האבן אן עולם הדמיון וואו מיר זענען צער, יסורים, שווערigkeiten און יאוש; מיר פילן ווי מיר ווילן אויפגעבן און מיר האבן נישט קיין כוחות. אבער ווען א איד שטייט שטארק און עפנט איין שאכטל נאכ׳ן צווייטן — ער גייט אדורך נאך א מינוט, נאך א שעה און נאך א טאג — און ער האלט זיך שטארק, ער זוכט אמונה, רעדט אמונה, לעבט אמונה און קאכט זיך אין אמונה, ביז ער קומט אן צו די ״מיליאן דאלער״.

אבער אמונה פשוטה און א ישועת השם איז נישט קיין מיליאן דאלער; עס איז נישטא קיין נומער אין דער גשמיות׳דיגער וועלט וואס קען מסביר זיין די טייערקייט און די ווערד דערפון. א ישועה, אן אמונה פשוטה, צו זען דעם אור גדול וואס קומט נאכדעם וואס מען שטייט שטארק און מען באזיגט אלע נסיונות.

א מעשה נורא: די ישועה דורך שבח והודאה

א איד האט פארציילט א הפלא׳דיגע מעשה. ברוך הוי״ה ברוך הוא, ער האט א שטוב מיט קינדער, קיין עין הרע, געלויבט דעם הייליגן באשעפער.

איין טאג קומט זיין עלטסטער זון, א בחור אין ישיבה, אהיים, און דער טאטע זעט אז די פאות זענען אים אונטער די אויערן. ער איז דאך א חסידישער איד, און חסידישע אידן גייען על פי רוב מיט אראפגעלאזטע פאות. ער קומט פון אזא פלאץ, און פלוצלינג זעט ער די פאות זענען אזוי אונטער די אויערן. ער האט געטראכט: וואס קען שוין זיין? ער מאכט זיך אביסל נאריש, געזונטערהייט, פארוואס זאל איך זיך אריינמישן?

אבער דעם נעקסטן טאג זעט ער אז די פאות זענען עפעס קלענער געווארן. א צווייטן טאג זעט ער אז ער גייט אנגעטון אביסל צו געפיצט. א פאר טעג שפעטער הייבט ער אן זען אסאך שינויים ביי דעם זון.

דער טאטע און די מאמע האבן זיך אראפגעזעצט רעדן צו דעם קינד שיינערהייט און ווארימערהייט, אבער עס איז נישט געווען מיט וועמען צו רעדן. זיי האבן אנגעהויבן צו זען אז יא, דאס קינד האט גענומען א שלעכטן דריי אין לעבן, רחמנא ליצלן.

זיי האבן אנגעהויבן צו רעדן בייזערהייט און מיט סטראשונקעס, אבער זיי האבן געזען אז זיי רעדן צו א וואנט; עס איז נישטא מיט וועמען צו רעדן. זיי האבן זיך גוט נאכגעקוקט און האבן געזען אז נעבעך, ער איז אריינגעכאפט געווארן מיט שלעכטע חברים, רחמנא ליצלן. די עלטערן באטרעפן ביי אים גארנישט; ער קומט אריין אין שטוב, ער רעדט נישט צו זיי און מאכט זיך נישט וויסנדיג פון זיי. ער עקזיסטירט נישט אין שטוב, און די עלטערן עקזיסטירן נישט ביי אים; ער לעבט זיך נעבעך אין זיין אייגענער וועלט.

נו, זיי האבן אים נישט געוואלט מדחה זיין בידיים, האבן זיי אים געלאזט קומען אהיים און פרובירט אים מקרב צו זיין מיט גוטע ווערטער. אבער ער האט זיך דערווייטערט און קיין שום שייכות מיט זיי נישט געהאט.

איין טאג איז ער געפארן אין א קאר מיט איינעם פון זיינע ידידים און ער האט זיך אויסגערעדט דאס הארץ פאר יענעם. מען דארף

פארשטיין, אז חוץ די יסורים וואס מען האט אינעווייניג אין שטוב, האט ער געהאט אסאך יסורים ארום און ארום. די ערשטע זאך איז געווען אז די אנדערע קינדער אין שטוב האבן אלעס צוגעזען, און ער האט געציטערט וואס פאר א השפעה דאס וועט האבן אויף זיי. און עס האט טאקע געהאט א געוויסע השפעה; די קינדער רעדן און קוקן נאך. דערנאך האבן זיך אנגעהויבן די בזיונות פון די שכנים און שכנות, די קינדער אין די מוסדות און אין בית המדרש. עס זענען געווען גרויסע בושות; מענטשן זאגן עצות, מענטשן געבן פסקים, און יעדער זאגט ווער עס איז שולדיג. די עלטערן אליין באשולדיגן זיך אויך; עס זענען נורא'דיגע יסורים, ממש יסורי גיהנום וואס עלטערן גייען דאן אדורך.

דער עצה פון שרייבן א 'ביכל פון חסדים'

און ער האט זיך אזוי אויסגעווויינט פאר זיין חבר. האט אים יענער געזאגט: "האסט שוין פרובירט צו דאנקען און לויבן דעם אייבערשטן? האסט שוין פרובירט, נאך איידער דו בעטסט דעם אייבערשטן, פאר דו דאווענסט און פאר דו טוסט יעדע השתדלות, צו דאנקען און לויבן דעם אייבערשטן אויף אלע חסדים? זיך אריינטראכטן וויפיל חסדים דער באשעפער טוט מיט דיר, זאגן מזמור לתודה און ארויסברענגען שבח והודאה, זען גוט, טראכטן גוט, רעדן גוט, און ערשט נאכדעם דאוונען אויף אלע דיינע פראבלעמען, שווערigקייטן און צרות וואס דו גייסט אדורך." ער האט געזאגט אז ער וועט עס פרובירן.

ער איז אנגעקומען אהיים עס איז געווען עטליכע וואכן פאר פסח און געזאגט פאר זיין פרוי: "איך בעט דיך א טובה, זעץ זיך אראפ מיט מיר. איך וויל אויפשרייבן א ביכל פון אלע גוטע זאכן וואס דער אייבערשטער האט פאר אונז געטון, פון וועז מיר געדענקען." האט זיין פרוי אים געזאגט: "עס איז ערב פסח, עס איז נישטא קיין צייט, און בכלל, וואס ווילסטו יעצט? מיר ווייסן אז דער אייבערשטער איז גוט." ער האט אבער געבעטן: "איך בעט דיך, טייערע רביצין, זעץ זיך אראפ מיט מיר, איך וויל שרייבן אזא ביכל."

זיי האבן אנגעהויבן שרייבן; ער פון וועז ער איז געבוירן ביזן היינטיגן טאג, און זי פון וועז זי איז געבוירן ביזן היינטיגן טאג. זיי האבן אויסגעשריבן אלע גוטע זאכן: אז זיי האבן צו עסן און צו טרינקען, זיי האבן קינדער, א דאך איבערן קאפ, פרנסה, עלטערן, א בית המדרש, און אזוי ווייטער. מען קען דאך שרייבן ביכער אויף ביכער. זיי זענען געזעצן עטליכע שעה ביינאכט, כמעט ביזן עלות השחר, און געשריבן א ביכל פון אלע גוטע זאכן.

וועז זיי האבן געענדיגט שרייבן, האבן זיי ארויסגעזאגט מיט'ן מויל: "טאטע, מיר דאנקען דיר און מיר לויבן דיר. טאטע, דו ביסט אזוי גוט! עס זענען נישטא קיין ווערטער צו דאנקען, מיר זענען מכיר טוב, איך האב דיך ליב, הייליגער באשעפער." אזוי האבן זיי געענדיגט שרייבן דעם ביכל.

דאס קינד איז נעבעך געגאנגען אלס נידריגער און נידריגער, ווי מען זאגט, אראפצוגיין נאר מער און מער.

עס איז געקומען פסח און מען זעצט זיך צום סדר. די קינדער זענען געווען צוגעווואוינט אז דער טאטע טרייבט: "שנעל, שנעל, עס זענען דא אסאך מצוות הלילה, מען דארף נאך עסן אפיקומן פאר חצות." אבער דא פלוצלינג זיצט דער טאטע רואיג, און דאס עלטסטע קינד איז אויך געקומען צום סדר. די עלטערן זענען געווען אין א געוואלדיגע התפעלות: וויאזוי קומט ער דא אריין צום סדר? אבער ער איז דא!

דער טאטע, מיט א געוואלדיגער רואיגקייט, האט גארנישט געיאגט. ער האט געזאגט: "קינדערלעך טייערע, איידער מיר הייבן אן דעם סדר, וויל איך פארליינען א ביכל." ער האט געגומען דעם ביכל וואס ער מיט זיין פרוי האבן געשריבן איבער אלע גוטע זאכן וואס דער אייבערשטער האט געטון מיט זיי דורכאויס די יארן און וואס ער טוט מיט זיי יעצט, און ער האט עס פארגעליינט פאר די קינדער. ער האט ארויסגעברענגט יעדע גוטע זאך מיט א געשמאק, מיט א ווארימקייט און א ברייטקייט, און געדאנקט און געלויבט דעם אייבערשטן.

דערנאך האבן זיי געזונגען ניגונים פון שבח והודאה, און ערשט דערנאך אנגעהויבן דעם סדר.

דער טאטע איז אבער געווען רואיגער ווי רואיג דעם גאנצן סדר, פרייליך, ער האט נאר געזען גוטס, איז נישט געווען אויפגערעגט און נישט געיאגט. א געוואלדיגע ליכטיגקייט פון רואיגקייט,

קדושה, ווארימקייט און ליבליכקייט האט געהערשט ביים סדר פון די טאטע-מאמע.

מען האט געענדיגט דעם סדר אויף א זייער דערהויבענער מדרגה. די קינדער זענען געגאנגען שלאפן; זיי האבן נאך אין זייער לעבן נישט געשפירט אזא לעכטיגקייט, אזא געשמאק, אזא רואיגקייט און אזא דערהויבנקייט פון דאנקען דעם הייליגן באשעפער.

דער גרויסער טויש און דעם זון"ס חרטה

מען האלט אינמיטן די ימי הספירה, און דאס עלטסטע קינד קומט אהיים און ער טראגט א קאפל. א פאר טעג שפעטער קומט ער אהיים און מען זעט שוין סימנים פון פאות און א בארד וואס וואקסן. אזוי צוביסלעך, יעדע פאר טעג, האבן זיי געזען פרישע ענדערונגען אין זיין הנהגה, ביז שבועות איז דאס קינד אנגעקומען געהעריג אנגעטון מיט"ן פולן לבוש, פונקט ווי אלע אנדערע קינדער: מיט א היט, א רעקל און א ווייסע העמד, א געהעריגער ישיבה בחור. ער זאגט: "טאטע, איך בעט דיך א טובה, שרייב מיר אריין אין א ישיבה. עס איז גענוג געווען מיט די אלע נארישקייטן, איך גיי צוריק אין ישיבה."

דער טאטע האט אים ארומגענומען, אים געקושט און באדאנקט, און אים אויסגערימט. ער זאגט אים: "מיין טייער קינד, מעג איך דיר פרעגן וואס האט גורם געווען אז דו האסט זיך איבערגעדרייט לטובה ולברכה, און דו קומסט צוריק תחת כנפי השכינה, צו דיינע עלטערן, צו די אבות הקדושים און צו די תורה הקדושה?"

האט ער אים געזאגט: "יא." דא אין שטוב איז ער שטענדיג געווען צוגעוואוינט צו הערן קרעכצן אז זיי האבן נישט קיין געלט, קרעכצן אויף זייער ארימקייט, און קרעכצן אויף זייערע פראבלעמען. מען פלעגט שטענדיג זאגן אז עס וועט נאך קומען א טאג וועט עס וועט אויפשיינען, מען וועט האבן געלט, מען וועט האבן הייזער, און מען וועט האבן פעלדער און וועלדער; עס וועט קומען א טאג וועט מען וועט האבן אלעס. אבער ביזדערווייל איז געווען אזא ענערגיע פון עצבות, אזא מרה-שחורה'דיגקייט און אן אנגעצויגנקייט אין שטוב. יעדע זאך האט מען אויפגענומען מיט א געוויסע אנגעצויגנקייט.

זאגט דאס קינד: "טאטע, אויב דאס גאנצע לעבן איז נאר געלט וואס דארף נאך אנקומען, און דאס גאנצע לעבן איז אנגעצויגן ווייל מיר האבן נאך נישט די גשמיות," האט ער זיך מיישב געווען, "וואס דארף איך ווארטן? איך גיי שוין גראד אהין." ער האט זיך געענומען שלעכטע חברים וואס לעבן אין אלע תאוות עולם הזה, ווייל דאס איז דאך וואס דער טאטע און די מאמע האפן כסדר; מען זוכט און מען זוכט, זיי זוכן און זיי ווארטן. דעריבער איז ער גראד אריינגעגאנגען אין דער מגושם'דיגער וועלט.

זאגט ער פארן טאטן: ער איז דא געזעסן ביים סדר נאכט, און ער זעט אז דער טאטע יאגט נישט דעם סדר; ער זעט גוט, ער טראכט גוט, ער ברענגט ארויס אזויפיל גוטס אויף דער וועלט, און ער רעדט אזוי שיין פונעם אייבערשטן.

און ביים סדר איז אויך געווען אזא מעשה: דא האט זיך צובראכן א גלעזל, און דער טאטע זאגט מיט א שמייכל: "דער אייבערשטער איז גוט, דער אייבערשטער מאכט אלעס, ברוך השם 'שפך חמתו על עצים ואבנים', מזל טוב! עס איז א גוטער סימן." עס גיסט זיך אויס וויין, עס גיסט זיך אויס מאסט, איינער ווערט שמוציג – אזוי ווי ביי א סדר אין א שטוב מיט קינדער, יעדער ווייסט דאך וויאזוי עס קוקט אויס. אבער דער טאטע איז אזוי פריילין, ער בארואיגט יעדעם, ער נעמט אלעס אן מיט אזא אהבה, מיט אזא שבח והודאה פארן אייבערשטן, מיט אזא ליבליכקייט און ווארעמקייט צו די קינדער, און מיט אזא רואיגקייט.

יעצט איז ער געקומען צום סדר, און פלוצלינג זעט ער אז עס איז יא גוט; עס איז א זיסע אידישקייט, דער אייבערשטער איז גוט, אלעס איז גוט. מען ווארט נישט אויפן מארגנדיגן טאג, נאר דער היינטיגער טאג איז גוט. מען איז רואיג צו יעדעם, מען נעמט יעדע זאך אזוי שיין אויף, און דער אייבערשטער איז אזוי גוט; עס איז כולו טוב, עס איז נישטא קיין רע בעולם, עס איז אלעס שבח והודאה, און מען איז אזוי ליבליך איינער צום צווייטן.

פארוואס זאל ער נישט זיין א איד? פארוואס זאל ער נישט זיין א חלק פון דער עבודת הקודש? ער ויל צוריקקומען, ער ויל דא זיין. א זיסע אידישקייט, א לעבן פון שבח והודאה, זען גוט, טראכטן גוט, און זיך קאכן אין גוטס. ער בענקט זיך נאך דעם, דעריבער איז ער צוריקגעקומען.

דער מוסר השכל: אידישקייט דארף זיין זיס און לעכטיג

איר הערט, הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער? א מוראַ׳דיגע מעשה, א געוואלדיגע מעשה, א טיפע מעשה און א מוסר-השכל׳דיגע מעשה.

יעדער איינער זאל זיך אריינטראכטן: וועלן איך זיין ביי מיר אין שטוב, צווישן מיינע חברים, אין בית המדרש, אדער ביי דער ארבעט – וואו אימער מען געפינט זיך – קרעכץ איך א גאנצן טאג אז איך האב נישט? בין איך א גאנצן טאג אנגעצויגן? קרעכץ איך אז איך האב נישט קיין געלט? וועלן זאכן צוברעכן זיך אדער זאכן גייען נישט מיין וועג, לעב איך נאר פאר מארגן? אזוי ווי עס וועט נאך אמאל שיינען די גשמיות׳דיגע וועלט, כאילו יעצט איז נישט גוט און עס וועט ערשט שפעטער גוט זיין? דאס איז נישט קיין גוטער חינוך פאר זיך אליין, און דאס איז נישט קיין גוטער חינוך פאר די קינדער. דאס איז בכלל נישט דער תורה׳דיגער ערליכער וועג פון לעבן.

הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, מיר גלייבן אז עס איז גוט. מיר ברענגען ארויס דאס וואס מיר זעען אז עס איז גוט, מיר ברענגען ארויס וואס מיר שפירן אז עס איז גוט, און מיר ברענגען ארויס וואס מיר פארשטייען אז עס איז גוט; און מען דאנקט און מען לויבט דעם אייבערשטן. אבער מען לייגט צו: פון דעם לערנען מיר ארויס ווי גוט דער אייבערשטער איז, און פון דעם לערנען מיר ארויס אז וואס דער אייבערשטער טוט איז גוט, אפילו דאס וואס מיר זעען נישט און אפילו דאס וואס מיר פארשטייען נישט. מיר גלייבן אז דער יצר הרע איז דער וואס מאכט עס אויסזען כאילו עס איז נישט גוט.

דער געראנגל פון יעקב אבינו און מהפך זיין צער צו כח

יעקב אבינו האט זיך די וואך געראנגלט מיט דעם שרו של עשו. דער שרו של עשו האט געוואלט מאכן ענג פאר יעקב אבינו. ער האט זיך געראנגלט מיט אים, אבער יעקב אבינו האט זיך נישט געלאזט. עס שטייט אין די ספרים הקדושים אז דאס איז געווען א געראנגל אויף אמונה. יעקב אבינו האט אים געזאגט: "דו קענסט מאכן ענג, דו קענסט דיך ראנגלען, דו קענסט מיך שטופן און מיך אראפווארפן, אבער איך גלייב אז עס איז גוט, און ביי מיר איז נישטא קיין רע." מיט דעם האט יעקב אבינו מנצח געווען דעם סטרא אחרא.

און ווי עס ווערט געברענגט א הפלא׳דיג ווארט אין דער וואכעדיגער פרשה: בנימין איז געבוירן געווארן, און רחל אמנו האט אים גערופן "בן אוני". זאגט דער רמב"ן: "בן אוני" טייטש אן ענין פון אבילות, ווי "לחם אונים", א לשון פון קלאגן. יעקב אבינו האט געזען דאס ווארט "אוני" וואס ווייזט אויף רע, האט ער שנעל מהפך געווען דאס ווארט און געמאכט דערפון "אוני" - כוחי, ווייל אוני מיינט אויך מיין כח. ער האט אים גערופן "בנימין", בן הכח, דער בן הגבורה. ער האט דאס געטוישט פון קלאגן צו כח און שטארקייט. יעקב אבינו האט ארויסגעברענגט אז בנימין וועט זיין א "בן כח", איינער וואס וועט זיך קענען שטארקן און קעגנגיין אלע יצר הרע׳ס; "לב חכם לימינו", "ימינך תמצא לכל שונאיך".

א געוואלדיגער לימוד און מוסר-השכל זאגט אונז דער רמב"ן: יעקב אבינו האט געזומען דאס ווארט וואס האט געוויזן צער, און ער האט דאס איבערגעדרייט פאר שטארקייט, פאר האפענונג, פאר ימין, פאר רעכט, און פאר טוב; ווייל א איד לעבט אין טוב, טוב, טוב. הייליגע רעכטע אידישע קינדער, עס איז געווען גוט, עס איז גוט, און עס וועט זיין גוט. פועל׳ט אלעס גוטס, און א לעכטיגן תמיד, אמן כן יהי רצון.

כיבוד אב ואם: די יסודות און די חומרא פון דער מצוה

כיבוד אב ואם, צען מינוט. די זיבן און פערציגסטע שיעור בסיעתא דשמיא.

נישט מבזה געווען עלטערן פַּאַר אן אייגענע טובה

מעשה שהיה, נישט לאנג צוריק איז געווען א איד וואס האט באקומען אן איינלאדענונג צו קומען אין געריכט הויז. די רעגירונג לאדנט אים איין צו קומען אין געריכט, זיך שטעלן פאר א ריכטער, פאר א שופט, אז ער האט פארלעצט די געזעצן אויף געוויסע ענינים אין זיינע געשעפטן. די שטראף אויף דעם האבן זיי געפאדערט צען יאר תפיסה. ער האט געדינגען אן אדוואקאט, א לאיער, און מ׳איז געזעצן און געטראכט וואס מ׳קען טון.

למעשה איז אויסגעקומען אז דער אדוואקאט איז אויפגעקומען מיט א היכי תמצא, אז טאמער גייט ער אויפווייזן אז זיינע עלטערן האבן אים נישט גוט מחנך געווען, זיי האבן נישט געפירט א גוטן שטוב, קען ער אויפווייזן אז ער האט די אלע זאכן נישט געוואוסט, מחמת

זיינע עלטערן זענען נישט געווען קיין גוטע עלטערן און נישט געווען קיין עלטערן וואס האבן גוט מחנך געווען די קינדער, קען זיין אז ס׳איז דא א מהלך אז מ׳קען פארלייכטערן די עונש אז מ׳זאל נישט דארפן גיין צען יאר אין תפיסה.

אזוי ווי ער איז געווען אן ערליכער איד, האט ער זיך בארעכנט אז בעצם איז עס אמת, ער איז געקומען פון א זייער א פראסטע שטוב, נישט קיין גוטע חינוך. די טאטע און מאמע זענען אויך געווען ווילדע מענטשן, זיי זענען נישט געווען קיין דיסציפלינירטע בעלי דרך ארץ. דאס איז טייטש אז קיין שקר בעצם וואלט עס נישט געווען, נישט דאס איז געווען זיין שאלה. איז ער איבערגעגאנגען פרעגן א רב צו מ׳מעג טון אזא זאך כדי זיך צו באפרייען פון צען יאר תפיסה.

האט אים דער רב געזאגט, דאס איז דאך א לאו דאורייתא. ״ארור מקלה אביו ואמו.״ ווען איינער איז מבזה זיין טאטע און מאמע, איז דא אן ארור, די הייליגע תורה זאגט אז דער מענטש איז א פארשאלטענער, און אפילו ווען דער טאטע איז א רשע, טאר מען אויך נישט. ענדערש צו זיצן אין תפיסה צען יאר און נישט מבזה זיין א טאטע און א מאמע? אזוי האט גע׳פסק׳נט דעם רב. דער איד איז געקומען צו דער רב און ער זאגט: ״איך האב אבער נאך עפעס א זאך. געווענליך איז כיבוד אב ואם א מצוה פון הכרת הטוב״. ער האט נישט קיין הכרת הטוב פאר זיינע עלטערן, זיינע עלטערן האבן אים בכלל נישט, בכלל נישט מחנך געווען, נישט צו תורה, נישט צו עבודה, נישט צו יראת שמים, נישט צו אידישקייט, נישט צו מענטשליכקייט. זיי האבן געלעבט זייער א נישט ערליכע לעבן, א פראסטע לעבן. ער האט נישט פאר זיי קיין שום הכרת הטוב.

כיבוד אב ואם - א חוק בלי טעם

האט אים דער רב געזאגט וואס ס׳שטייט אין די פוסקים, און ס׳שטייט אין די ספרים הקדושים, אז מ׳זעט אין די גמרא אין קידושין ל״א ביי די מעשה פון דמא בן נתינה, דער שכר פון כיבוד אב ואם איז געווען א פרה אדומה. לכאורה דארף מען פארשטיין, דער אייבערשטער האט אים געקענט געבן ער זאל געווינען א לאטערי, ער זאל ווערן א מיליאנער אויף אנדערע אופנים, וואס עפעס פונקט דוקא אז ס׳זאל געבוירן ווערן ביי אים א פרה אדומה? די תשובה אויף דעם איז: ביי פרה אדומה זאגט רש״י אז ס׳איז חוק בלי טעם. אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, זאגט שלמה המלך, דאס גייט ארויף אויף פרה אדומה. מצות כיבוד אב ואם איז א מצוה שכלי. יעדער פארשטייט אז מ׳דארף דאס מקיים זיין, אפילו דמא בן נתינה וואס איז נישט געווען קיין איד. האט דער הייליגער באשעפער מרמז געווען מיט דעם וואס דמא בן נתינה האט געבוירן א קו, א פרה אדומה, אז פונקט אזוי ווי פרה אדומה איז חק בלי טעם, אזוי אויך איז מצות כיבוד אב ואם חק בלי טעם.

מצות כיבוד אם איז בכלל נישט געבויט דוקא אויף הכרת הטוב. ס׳איז א מצוה פון הכרת הטוב, דער אייבערשטער וויל מ׳זאל מכיר טוב זיין, אבער חק בלי טעם. נישט גיין מיט שכלי. כאטשיק די מצוה האט אין זיך שכלי, מ׳דארף עס מקיים זיין ווייל אזוי האט דער אייבערשטער געהייסן. ס׳איז א חמירה שבחמורות, צו דער טאטע און די מאמע העלפן דיר שטייגן, צו זיי לייגן דיר קאליע שטייגן, צו דער טאטע און די מאמע האבן דיר געטון גוטע זאכן אין זייער לעבן, צו האבן זיי אים נישט געטון. די חומר הדבר פון כיבוד אב ואם איז אויף די העכסטע פארנעם. אפילו א טאטע א רשע, א מאמע א רשענתע, אפילו זיי היטן נישט די תורה געהעריג, דארף מען מקיים זיין מצות כיבוד אב ואם חוק בלי טעם. דאס איז די הלכה פסוקה.

דער ווייטאגליכער מצב ביי היינטיגע בני תורה

יעצט, הייליגע, לעכטיגע, אידישע קינדער. ליידער, ליידער הערט מען היינט ביי חשוב׳ע משפחות, ביי אינגעלייט בני תורה רחמנא ליצלן, זיצן און לערנען, אינגעלייט וואס זיי דינען דעם אייבערשטן, על כל פנים אזוי טראכטן זיי. און זיי האקן אפ פון די עלטערן, זיי דערווייטערן זיך פון די עלטערן, זיי פארשעמען די עלטערן, זיי זענען מבזה די עלטערן, זיי דערנידעריגן די עלטערן, מ׳צובראכט משפחות פון די עלטערן. ס׳זיצן היינט הונדערטע טאטעס און מאמעס, פשוט׳ע אידן, מיטל-גאטונגע אידן, גדולי הדור, און ממש מ׳עסט זיך אויף מיט צער און עגמת נפש, מיט בזיונות, מיט אלע יסורי גיהנום וואס איז נאר שייך.

און די קינדער האבן תירוצים: ״איך ווייס וואס שטייט אין די תורה, איך קען אויך לערנען, כ׳האב געפרעגט א דעת תורה, ס׳איז א טובה פאר די עלטערן, ס׳איז א טובה פאר זיי, ס׳איז א טובה פאר די

משפחה״. רחמנא ליצלן! אזא קליפה איז נאך נישט געווען דורי דורות, דורי דורות, דאס איז די קליפה פון די יונים, די קליפה פון עשו, וואס ער וויל מעכב זיין ביאת המשיח.

על פי הלכה איז עס חוק בלי טעם. דער אייבערשטער וויל מ׳זאל מקיים זיין כיבוד אב ואם אן קיין חשבונות. ס׳איז נישטא קיין שום היתר און קיין שום רעכט פון א קינד צו מאכן קיין שום חשבונות. ער טאר נישט טון א טובה פאר די עלטערן, און ער טאר נישט מאכן חשבונות על פי תורה אז ער איז פטור, צי ער איז מחויב, צי ס׳שטערט אים, צי ער וואקסט. דאס דארף גיין חוק בלי טעם.

פונקט אזוי ווי ווען מ׳האט געשפריצט די וואסער פון פרה אדומה, איז נישט געווען קיין וועג אריין, קיין וועג ארויס. א טמא׳נער איז נישט טהור געווארן אנדעם וואס מ׳האט געשפריצט די אפר פרה אויף די וועג וויאזוי דער אייבערשטער האט געזאגט, מיט די אזוב, מיט די עץ ארז, די גאנצע הלכה מיט די שפרענג-וואסער. אלע הלכות האט געדארפט זיין במילואו אן קיין פארשטאנד, פונקט אזוי איז כיבוד אב ואם אן קיין חשבונות, התהלך עמו בתמימות. הייליגע לעכטיגע אידישע קינדער, ס׳איז א רחמנות וואס עס טוט זיך אפ, מען מאכט זיך שאדן דורי דורות, מען מאכט שאדן פאר די קינדער, מען מאכט שאדן פאר די אייניקלעך, מען מאכט שאדן פאר כלל ישראל. ס׳איז לא יאומן כי יסופר ווי דער יצר הרע האט א כח פון פארדרייען די קאפ פון מענטשן, די מוח פון מענטשן, די הארץ פון מענטשן.

די אכזריות פון אפהאקן מיט עלטערן

די קינדער פירן זיך אויף ווי אכזרים, ממש א בחינה פון רציחה, פון רשעות קעגן די עלטערן, צעברעכן שטיבער, באגנב׳ענען די קינדער מיט די אייניקלעך מיט די אור אייניקלעך, מען באגנב׳עט שמחות, מען באגנב׳עט די מנוחה ושמחה, די רואיגקייט פון די עלטערן, מען באגנב׳עט די געזונט פון די עלטערן.

וועו א קינד זאל פארשטיין אז די עלטערנ׳ס הארץ, נפש רוח ונשמה גייט אויס פאר די קינדער, און ווערן פארשעמט און צעקלאפט, און די קינדער זאלן פארשטיין אז זייערע קינדער גייען זיי צוריק צאלן על דאטפת אטפוך וכו׳ רחמנא ליצלן, מדה כנגד מדה, דער אייבישטער זאל העלפן עס זאל נישט זיין, זאלן תשובה טון פאר דעם. מען צעברעכט און מען צעברעכט עולמות העליונים און עולמות התחתונים ווייל מען האט א פאלשן אפטייטש אין כיבוד אב ואם.

יא ס׳איז אמת, אז וועו מען האט א קראנקע, קראנק באמת קראנק חולי טאטע און מאמע, דארף מען עס דורכרעדן מיט מומחים וואס זיי פארשטייען צו דעם. אבער אוודאי אוודאי נישט סתם קינדער אליינס אפטייטשן און אפהאקן און אריינטייטשן אין די עלטערן.

די ראיה פונעם חתם סופר - פארוואס די מצוה איז געגעבן געווארן אין מדבר

ס׳איז אמאל געקומען א איד צום הייליגן חתם סופר, ער האט זיך באקלאגט אז א זון איז אים נישט מכבד. האט געפרעגט דער חתם סופר פונעם קינד, פארוואס ביסטו נישט מקיים כיבוד אב ואם? האט דער קינד געענטפערט, דער טאטע איז ב״ה א בעל פרנסה, ער האט געלט און ער געבט מיר נישט, ער העלפט מיר נישט ארויס אין פרנסה. אז ער געבט מיר נישט קיין געלט, דארף איך אים נישט מכבד זיין.

האט אים דער הייליגער חתם סופר געזאגט, ״דו ווייסט וואו אידישע קינדער זענען באפוילן געווארן אויף די מצוה פון כיבוד אב ואם? אין דעם מדבר! אין דעם מדבר האט א טאטע נישט געדארפט צוקומען צום זון, און נישט דער זון צום טאטן אויף גארנישט. דער הייליגער באשעפער האט זיי געגעבן מן, די באר, די שלו, די עננים, קליידער, אלעס. קיינער האט צו קיינעם נישט געדארפט צוקומען. זענען געווען נאר עינים תלויות לאבינו שבשמים. און אפילו הכי, דארט אין דעם מדבר האט דער הייליגער באשעפער באפוילן די מצוה פון כיבוד אב ואם, פונקט אזוי ווי נאך דעם מדבר.״ איז א סימן, זאגט דער הייליגער חתם סופר, אז כיבוד אב ואם איז א מצוה חוק בלי טעם, דאס איז דער רצון הבורא. קיין שום חשבון אין דער וועלט קען נישט אווועקנעמען די מצוה פון כיבוד אב ואם.

די מעשה מיט די ירושה און דעם טאטנ׳ס בילד

אין ספר יבנה שלמה פון ר׳ שלמה טולידאנו, פון די שטאט מעקנעס, ברענגט ער אזוי: ס׳איז געווען א איד וואס ער האט געהאט ווייניגערטנער, ער האט געהאט פעלדער, ער האט איינגעזייט און פארקויפט תבואה, פירות, און אזוי ווייטער. געהאט גרויס פרנסה.

אבער דער איד האט לא עלינו נישט זוכה געווען צו קינדער. ס׳איז אדורך אפאר יאר, די ווייב איז לא עלינו געווארן נישט געזונט, זי איז נפטר געווארן לחיי העולם הבא, ואתם הדבקים ביי אלקיכם חיים כלכם היום.

דער מענטש האט געהאט אזא צער אז די ווייב איז אים אווען אן א קינדער, ער האט עס נישט געקענט אויסהאלטן, ער איז אוועקגעגאנגען פון דער שטאט. און נישט צוריקגעקומען. ער האט געהאט א חבר וואס האט געווואוינט לעבן אים. ער האט צוגעקוקט אז דער חבר איז נישט דא, די פעלדער און די ווייניגערטנער ווערן פארוויסט. האט ער געטראכט, ער גייט ארבעטן אין די פעלדער, ער גייט מאכן זיכער אז מ׳פלאנצט, מ׳שניידט, מ׳טוט אלעס וואס מ׳דארף. ער וועט פארקויפן די תבואה מיט די פירות, און וועט אוועקלייגן די געלט. און אז זיין חבר קומט צוריק, וועט ער עס אים געבן.

ס׳איז אדורכגעגאנגען א לאנגע צייט, צוואנציג יאר, און דער חבר האט זיך אפגעגעבן זייער געטריי. מיט זיין חבר׳ס פארמעגן, אבער ער האט נישט געהערט פונעם חבר גארנישט. אן ערליכער איד איז ער געווען, אלע רווחים חוץ די הוצאות האט ער אוועקגעלייגט פאר זיין חבר ווען ער וועט קומען, אדער ווען משיח וועט קומען און ער וועט אים טרעפן, וועט ער אים דעמאלטס געבן.

איין טאג קלאפט אריין א יונגערמאן צו אים אין שטוב, און ער זאגט אים אז ער איז דער זון פון זיין חבר. זיין טאטע איז אנטלאפן פון מקנס אויף אמעריקע, און ער האט חתונה געהאט, און ער האט געבוירן דעם בן יחיד. דער טאטע האט שיין פארדינט דארטן אין אמעריקע אויכעט. איין טאג האט ער מחליט געווען, ער קומט צוריק מיט די ווייב, מיט די קינד אויף מקנס, ווייטער לעבן על דרך המסורה מיט זיינע פעלדער און וועלדער.

למעשה, אויפ׳ן וועג האט זיך די שיף איבערגעדרייט, לא עלינו ולא עליכם וכל ישראל. דער טאטע און א מאמע זיינע זענען נפטר געווארן, חיי עולם הבא, ודבריו חיים וקיימים. ער איז איבערגעבליבן אליינס אויף די וועלט, דער טאטע האט כסדר געערעדט פון דעם חבר, פון זיינע נכסים. דער קינד האט אלעס געווואוסט וואס דא טוט זיך, און יעצט איז ער דא, דער יורש דאורייתא. האט אים דער חבר געזאגט, פיין, כ׳האב גרויס צער, עגמת נפש, אויף די שרעקליכע טראגעדיעס וואס דא איז געשען, אבער ער פרייט זיך אז דער טאטע האט איבערגעלאזט א יורש, ער גייט אים איבערגעבן זיין גאלט מיט אלע פעלדער, וועלדער, ווייניגערטנער, אלעס גייט ער אים איבערגעבן.

ס׳נעמט נישט אפאר שעה, און א צווייטע יונגערמאן קלאפט אריין און פארציילט אקוראט אויפ׳ן האר די זעלבע מעשה, און ער איז דער בן יחיד. דער איד איז געווארן אינגאנצן דערשראקן דא. וואס טוט ער? ער האט אויסגעפרעגט ביידע, אלעס האבן זיי ביידע געווואוסט. האט ער געזאגט פאר די צוויי יונגעלייט, הערטס מיך אויס, איינער איז א שקרן, מ׳קען נישט האבן צוויי בן יחיד׳ס. אבער ביידע ענטפערן אלע תשובות, גלייך אויף גלייך. זעט אויס אז דער וואס איז א שקרן האט זיך גוט נאכגעפרעגט און גוט דורכגעטון די סוגיא פאר ער איז דא געקומען. פארציילט איינע פון די צוויי, יא, אז דער וואס ער זאגט איז א שקרן האט אים גוט אויסגעפרעגט און געשמועסט מיט אים און זיך באפריינדעט מיט אים. ביז ער האט ארויסבאקומען די אלע אינפארמאציעס, אבער ער איז א שקרן. און דער צווייטער זאגט די זעלבע זאך אויפ׳ן אנדערן.

האט ער געזאגט ער האט אן עצה: דער פאטער האט געקענט זייער גוט קולע זיין, שיסן מיט א פייל און בויגן פונקט אויפ׳ן פינטל. ער גייט נעמען א בילד פון דער טאטע, מ׳גייט עס מאכן זייער גרויס, מ׳גייט עס ארויפלייגן אויף א בוים, און מ׳גייט זען ווער ס׳קען שיסן א פייל אין די אויג אריין פונעם טאטן פונקט אויפ׳ן פלאץ. דאס איז א סימן אז ער איז דער זון, ווייל ער האט די חושים פונעם טאטן. ער האט מסתמא געזען כסדר דער טאטע עס טון, דער טאטע האט אים אויסגעלערנט, דער שקרן גייט עס נישט קענען מאכן אזוי פונקט.

פיין, מ׳האט אויפגעהאנגען א בילד פונעם טאטן. און מ׳גענט פארן ערשטן די פייל מיט די בויגן, און ער שיסט עס. ס׳אריין פונקט, פונקט אינדערמיט פון די שווארץ-אפל פונעם אויג. דער עולם האט געקלאפט, דער עולם האט געזאגט, ממש מ׳דערמאנט זיך פון זיין טאטן.

יעצט גענט מען עס פארן צווייטן. דער צווייטער גענט א כאפ אן דעם פייל און בויגן, ער גענט עס א קליינע שלעפ, און דער פייל פאלט אראפ אויף דער ערד. פרעגט מען אים, ״פארוואס שיסט ער

נישט צום ציל געהעריג?״ זאגט ער, ״איך וועל זאגן דעם אמת, איך קוק אויפ׳ן בוים און איך זע א בילד פונעם טאטן, ווי קען איך אריינשיסן אין מיין טאטנ׳ס אויג א פייל? ווייסטו וואס? געב מיר די בילד, זאל ער באגמר׳ען אלע נכסים, זאל איך כאטש בלייבן מיט א בילד פון מיין טאטן, און איך קען נישט אריינשיסן א פייל און בויגן אין מיין טאטנ׳ס אויג אריין. דאס קען נישט געשען״. און מוותר אויף אלע נכסים. פארשטייט זיך א יעדער האט געזאגט, ״אה, דאס איז דער זון״.

דאס געפיל פון א אמת׳ע קינד צו זיינע עלטערן

איר הערט, הייליגע, לעכטיגע אידישע קינדער? א בילד פון א טאטן! ער דארף באקומען א ירושה פון טויזנטערס, טויזנטערס, טויזנטערס. ער קען נישט שיסן א פייל אין זיין טאטנ׳ס אויגן, ער וועט ענדערש אוועקלייגן די בילד און מוותר זיין אויף די נכסים. דאס איז אן עכטע קינד! ווי קענט איר שיסן פיילן אין די אויגן פון די עלטערן, זיך צו קריגן מיט זיי, זיך צו אפהאקן מיט זיי? צוברעכן זייערע משפחות, פאר׳גנב׳נען זייערע קינדער און אייניקלעך, צוברעכן די שמחות, מצער זיין. דאס איז א סאך ערגער ווי שיסן א פייל אין א אויג פון א בילד. דאס איז געשאסן פיילן און מעסערס אין א לעבעדיגע הארץ פון עלטערן.

הייליגע לעכטיגע קינדער, אביסעלע שארף געזאגט, אבער ס׳איז דאך אמת, אונז וויל מען צוקומען צו א תכלית. יעדער איד זאל נעמען אויף זיך די אייגענע עול, די אייגענע אחריות פון מקיים זיין כיבוד אב ואם בכל הידורים, און צו שפרייטן און צו זייען ביים כלל ישראל די וויכטיגקייט, די דערהויבנקייט, און די מסוכנ׳דיגקייט פון נישט מקיים זיין כיבוד אב ואם, און די געוואלדיגע רווחים און די געוואלדיגע שכר פון יא מקיים זיין כיבוד אב ואם. הצלחה, ברכה, און סיעתא דשמיא.